

Stockholm den 3 juli 2024

Stockholms tingsrätt
Box 8307
104 20 Stockholm

Ansökan om stämning

Kärande:

Krzysztof Janiak, [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Ombud:

Juristerna Erik Scherstén, Olivia
Möller och Leonard Garg

Centrum för rättvisa
Box 2215
103 15 Stockholm

erik.schersten@centrumforrattvisa.se
olivia.moller@centrumforrattvisa.se
leonard.garg@centrumforrattvisa.se

Svarande:

Staten genom Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Forum:

10 kap. 2 § rättegångsbalken

Saken:

Ersättning för rättegångskostnader
alternativt skadestånd

1 YRKANDEN

- 1.1 Krzysztof Janiak yrkar att tingsrätten ska förplikta staten att till honom betala 15 629 kronor tillsammans med ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för delgivning av stämningsansökan till dess betalning sker.
- 1.2 Krzysztof Janiak yrkar ersättning för sina rättegångskostnader med ett belopp som kommer att anges senare.

2 VAD MÅLET HANDLAR OM

- 2.1 Under hösten 2014 fick Krzysztof Janiak ett felaktigt krav från Skatteverket på återbetalning av utbetalningar för hushållsarbeten ("rotförskott"). Kravet uppgick till 299 425 kronor, vilket var ett betydande belopp för honom.
- 2.2 Krzysztof Janiak hade varken begärt eller mottagit någon utbetalning från Skatteverket. Det visade sig i stället att hans identitet kapats och använts i ett bedrägeri mot Skatteverket där en eller flera gärningspersoner obehörigen tillskansat sig utbetalningar för påstått utförda hushållsarbeten från Skatteverket i Krzysztof Janiaks namn.
- 2.3 Efter att utan framgång själv ha överklagat Skatteverkets beslut om återbetalning till förvaltningsrätten anlidade han en advokat. Med hjälp av advokaten fick han beslutet om återbetalning upphävt av kammarrätten.
- 2.4 Krzysztof Janiak har alltså vunnit ett överklagat mål om återbetalning mot Skatteverket i förvaltningsdomstol. För att tillvarata sin rätt mot Skatteverket har han haft

rättegångskostnader uppgående till 15 629 kronor avseende ombudsarvode.

- 2.5 Krzysztof Janiak har på olika sätt försökt att få ersättning för sina rättegångskostnader. Han begärde först ersättning för kostnaderna i kammarrätten, som avslog hans begäran med hänvisning till att det inte fanns någon tillämplig ersättningsregel. Han har därefter, också utan framgång, försökt få ersättning för kostnaderna från sitt försäkringsbolag och Brottsoffermyndigheten.
- 2.6 I november 2018 begärde Krzysztof Janiak ersättning för rättegångskostnaderna som skadestånd hos Justitiekanslern. I juli 2019 avslog Justitiekanslern begäran med hänvisning till att skadestånd inte kunde ges ut med stöd av bestämmelserna i skadeståndslagen. I beslutet konstaterade dock Justitiekanslern att Krzysztof Janiak ”skulle haft svårt att ta tillvara sin rätt utan att anlita ett juridiskt skolad ombud” samt att det aktualiserade ”frågan om processen för återkrav enligt förfarandelagen i alla lägen lever upp till kraven i regeringsformen och i Europakonventionen på att en rättegång ska genomföras rättvist”.
- 2.7 Krzysztof Janiak anser, likt Justitiekanslern, att han skulle haft svårt att tillvarata sin rätt i förvaltningsmålet utan att anlita en advokat. Hans uppfattning är att hans rätt till en rättvis rättegång inte har tillgodosetts eftersom han inte fått ersättning för de befogade rättegångskostnader som han har haft för att framgångsrikt tillvarata sin rätt mot Skatteverket.
- 2.8 Högsta förvaltningsdomstolen har i HFD 2022 ref. 10 slagit fast att rätten till en rättvis rättegång innebär att en enskild som vunnit ett överklagat förvaltningsmål kan ha rätt till ersättning för sina

rättegångskostnader, men att en sådan begäran inte kan prövas i förvaltningsdomstol. Den får i stället prövas i allmän domstol. För att få ersättning för sina rättegångskostnader har Krzysztof Janiak därför väckt den här talan i allmän domstol.

- 2.9 Frågan i målet är om Krzysztof Janiak, med stöd av rätten till en rättvis rättegång, har rätt till ersättning för de rättegångskostnader han ådragit sig i förvaltningsmålet för att tillvarata sin rätt mot Skatteverket.

3 GRUNDER

- 3.1 Krzysztof Janiak har efter överklagande vunnit mot Skatteverket i ett förvaltningsmål rörande återbetalning av utbetalningar för påstått utförda hushållsarbeten ("rotförsrott"). De rättegångskostnader som Krzysztof Janiak har haft för att tillvarata sin rätt i förvaltningsmålet har varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet.
- 3.2 Förvaltningsmålet har varit av stor betydelse för Krzysztof Janiak och har avsett ett för honom betydande belopp. Frågorna i målet har inte varit av enkel beskaffenhet och det kan antas att Krzysztof Janiak skulle haft svårt att tillvarata sin rätt utan ett juridiskt skolad ombud. Krzysztof Janiak har haft fog att anlita ombud och de kostnader om 15 629 kronor för arbetet som hans ombud har lagt ner har varit skäligen.
- 3.3 Staten är därför, med stöd av rätten till rättvis rättegång, skyldig att ersätta Krzysztof Janiak för hans rättegångskostnader i förvaltningsmålet, antingen som ersättning för rättegångskostnader med stöd av bestämmelsen i 2 kap. 11 § andra stycket

regeringsformen eller som skadestånd med stöd av bestämmelsen i 3 kap. 4 § skadeståndslagen.

4 BAKGRUND

4.1 Om Krzysztof Janiak

4.1.1 Krzysztof Janiak är 44 år. Han är polsk medborgare och sedan 2023 även svensk medborgare. Han har bott i Sverige sedan 2011 och är sedan 2013 bosatt i Upplands Väsby. Där bor han tillsammans med sin sambo och två barn. Han har i tio års tid haft anställning inom byggbranschen. I dag är han fast anställd på ett företag där han arbetar med fönsterrenoveringar.

4.2 Efter att Krzysztof Janiaks identitet kapats får han ett krav på återbetalning från Skatteverket på 299 425 kronor

4.2.1 Någon gång under 2014 kapar en för Krzysztof Janiak okänd person hans identitet och skaffar sig e-legitimation i hans namn. Han vet än idag inte exakt hur identitetskapningen gick till eller varför han blev utsatt.

4.2.2 För Krzysztof Janiak innebär identitetskapningen bland annat att han under maj till juli 2014 får sin folkbokföringsadress ändrad vid tre tillfällen utan hans medverkan. Krzysztof Janiak upptäcker att någon obehörigen har ändrat hans folkbokföringsadress först under sensommaren 2014 och hör då av sig till Skatteverket. I september samma år ändrar Skatteverket tillbaka hans folkbokföringsadress till adressen i Upplands Väsby, som han bott på sedan 2013. (Se register över folkbokföringsändringar och felaktiga flyttanmälningar, [bilaga 1.](#))

- 4.2.3 Under hösten 2014 får Krzysztof Janiak till följd av identitetskapningen även hem brev från Kronofogden och inkassobolag med krav på betalning för skulder uppgående till ett sammanlagt belopp om drygt 7 600 kronor. Han har aldrig beställt något från de ifrågavarande företagen och har inte haft någon kännedom om fakturorna. Detta leder till att Krzysztof Janiak den 13 oktober 2014 gör en polisanmälan om att någon obehörigen beställt olika saker i hans namn och med hans personnummer. (Se Krzysztof Janiaks polisanmälningar, bilaga 2, s. 1–2.)
- 4.2.4 En vecka senare, den 20 oktober 2014, får Krzysztof Janiak hem ett brev med beslut från Skatteverket. Av brevet framgår att Skatteverket en vecka tidigare har beslutat att han ska återbetala 299 425 kronor. Kravet på återbetalning avser utbetalningar av rotförskott som enligt Skatteverket felaktigt betalats ut till Krzysztof Janiak. (Se Skatteverkets återbetalningsbeslut den 13 oktober 2014 i ärende med ref.nr. 20149905081, bilaga 3.)
- 4.2.5 Det ska senare visa sig att Krzysztof Janiaks kapade identitet använts i ett bedrägeri mot Skatteverket där en eller flera gärningspersoner obehörigen tillskansat sig utbetalningar av rotförskott genom att utnyttja systemet för sådana utbetalningar.
- 4.2.6 Det bedrägeri som begicks mot Skatteverket med Krzysztof Janiaks kapade identitet gick i korthet till på följande sätt. Bedragarna ansökte först om och fick en F-skattsedel för Krzysztof Janiak. Bedragarna öppnade sedan ett bankkonto hos Forex i hans namn och anmälde det som mottagarkonto hos Skatteverket. Därefter skickade bedragarna in fyra begäran om utbetalning av rotförskott till Skatteverket där det påstods att Krzysztof Janiak utfört och fått betalt för arbete av sju angivna

privatpersoner. I juli 2014 fattade Skatteverket beslut om utbetalning och betalade ut rotförskotten till mottagarkontot. Direkt efter att utbetalningarna kommit in på kontot förde bedragarna över pengarna till ett annat konto. (Se utdrag ur förundersökningsprotokoll till Södertörns tingsrätts mål nr [REDACTED], bilaga 4, s. 8–19 och 22–24.)

- 4.2.7 Skatteverkets beslut om utbetalningar skickades ut till två av de adresser som Krzysztof Janiak var felaktigt folkbokförd på under sommaren 2014 och han hade därför ingen kännedom om dem (se utdrag ur förundersökningsprotokoll till Södertörns tingsrätts mål nr [REDACTED], bilaga 4, s. 15–19).
- 4.2.8 Skatteverket uppmärksammades på att något inte stod rätt till först när en av de angivna köparna av de påstått utförda hushållsarbetena hörde av sig dit och påtalade att dennes skattereduktion var felaktig. Skatteverkade beslutade därför att göra en efterhandskontroll som ledde till att myndigheten fattade beslutet om att begära tillbaka rotförskottet från Krzysztof Janiak. (Se utdrag ur förundersökningsprotokoll till Södertörns tingsrätts mål nr [REDACTED], bilaga 4, s. 14.)
- 4.2.9 När Krzysztof Janiak tar del av Skatteverkets beslut den 20 oktober 2014 är han helt ovetande om det rotbedrägeri som skett i hans namn. Han förstår inte vad beslutet rör eller varför han har fått det. Han antar att det har en koppling till de felaktiga fakturorna och vänder sig därför till polisen igen för att komplettera sin polisanmälan med det inträffade. Till polisen uppger han att han inte vet varför han fått brevet och att han tror att någon har öppnat ett företag i hans namn. (Se Krzysztof Janiaks polisanmälningar, bilaga 2, s. 3.)

4.3 Krzysztof Janiak överklagar återbetalningsbeslutet till förvaltningsrätten utan framgång

- 4.3.1 Eftersom Krzysztof Janiak inte vet varför han fått beslutet om återbetalning av Skatteverket tar han hjälp av en svensktalande bekant som i sin tur tar kontakt med Skatteverket och försöker reda ut det inträffade. Kontakterna med Skatteverket resulterar inte i att återbetalningsbeslutet ändras. Den 3 juni 2016 lämnar Krzysztof Janiak därför in ett formellt överklagande av beslutet som bedöms ha kommit in i rätt tid. I överklagandet uppger han att grunden för bestridandet är identitetsstöld (se Krzysztof Janiaks överklagande den 3 juni 2016 i Förvaltningsrätten i Linköpings mål nr 4416-16, bilaga 5).
- 4.3.2 Skatteverket yttrar sig över överklagandet och vidhåller att beslutet är riktigt. Skatteverket anför att de aktuella begärandena om utbetalningar gjorts efter att Krzysztof Janiak identifierat sig med e-legitimation samt att rotförskotten betalats ut till det mottagarkonto som han själv uppgett. Enligt Skatteverket finns det inget som tyder på att Krzysztof Janiak inte skulle haft rådighet över pengarna vid utbetalningstillfällena. (Se Skatteverkets yttrande den 23 juni 2016 i Förvaltningsrätten i Linköpings mål nr 4416-16, bilaga 6.)
- 4.3.3 Innan förvaltningsrätten meddelar dom ger Krzysztof Janiak med hjälp av samma bekant in ett kompletterande yttrande med de två polisanmälningar som han gjort avseende identitetskapningen (se Krzysztof Janiaks yttrande den 6 juli 2016 i Förvaltningsrätten i Linköpings mål nr 4416-16, bilaga 7).

4.3.4 Den 16 januari 2017 avslår Förvaltningsrätten i Linköping överklagandet. Enligt förvaltningsrätten framgår inte annat än att Krzysztof Janiak haft rådighet över mottagarkontot vid tidpunkten för Skatteverkets utbetalningar av rotförskotten. Den omständigheten att han eventuellt har utsatts för brott påverkar enligt förvaltningsrätten inte den aktuella betalningsskyldigheten. (Se Förvaltningsrätten i Linköpings dom den 16 januari 2017 i mål nr 4416-16, bilaga 8.)

4.4 Krzysztof Janiak anlitar en advokat för att tillvarata sin rätt mot Skatteverket och vinner i kammarrätten

4.4.1 Efter att ha fått förvaltningsrättens dom anlitar Krzysztof Janiak en polsktalande advokat för att tillvarata sin rätt och överklaga förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Jönköping.

4.4.2 I arbetet med överklagandet upptäcker advokaten att det parallellt med återbetalningsmålet pågår ett brottmål vid Södertörns tingsrätt där två personer står åtalade för brott med anknytning till rotbedrägeriet mot Skatteverket. I förundersökningen i brottmålet förekommer bland annat en falsk id-handling med Krzysztof Janiaks personuppgifter (se utdrag ur förundersökningsprotokoll till Södertörns tingsrätts mål nr [REDACTED], bilaga 4, särskilt s. 34). Som bevisning i brottmålet åberopar åklagaren bland annat Krzysztof Janiaks polisanmälan om identitetskapning (se ansökan om stämning den 11 maj 2016 i Södertörns tingsrätts mål nr [REDACTED], bilaga 9, s. 3). Vid tidpunkten för Krzysztof Janiaks överklagande i återbetalningsmålet har åtal väckts i brottmålet och huvudförhandling ska hållas samma månad.

- 4.4.3 När Krzysztof Janiak den 2 februari 2017 överklagar förvaltningsrättens dom med hjälp av sin advokat uppmärksammar advokaten kammarrätten på det pågående brottmålet. Som grund för överklagandet anför advokaten att det inte finns någon laglig grund för kravet på återbetalning eftersom Krzysztof Janiak varken begärt eller mottagit utbetalningarna av rotförskott samt eftersom det är brott som ligger bakom utbetalningen. Advokaten redogör för att en eller flera bedragare utan Krzysztof Janiaks kännedom har använt hans stulna identitet för att ändra hans adress, öppna ett bankkonto i hans namn och begära utbetalningarna. Som skriftlig bevisning lämnar advokaten in stämningsansökan i brottmålet till styrkande av att Krzysztof Janiaks identitet kapats. Advokaten åberopar även viss ytterligare skriftlig och muntlig bevisning för att visa att Krzysztof Janiak inte begärt eller mottagit utbetalningarna. Han begär också att kammarrätten ska hålla muntlig förhandling i målet. (Se Krzysztof Janiaks överklagande genom ombud den 2 februari 2017 i Kammarrätten i Jönköpings mål nr 380-17, bilaga 10.)
- 4.4.4 Skatteverket yttrar sig över Krzysztof Janiaks överklagande i kammarrätten och vidhåller att det finns fog för beslutet om återbetalning. Skatteverket invänder att det inte kan krävas att en noggrann kontroll av identiteten görs när en begäran om utbetalning inkommer till myndigheten, särskilt eftersom myndigheten enligt lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete ("förfarandelagen") måste agera skyndsamt. Skatteverket anför vidare att det saknas lagstöd för att återkräva utbetalningen från någon annan än den formella mottagaren. Eftersom det är ostridigt att Krzysztof Janiak inte utfört något arbete för de angivna köparna finns enligt

Skatteverket fog för beslutet om återbetalning. Slutligen anför Skatteverket att det inte är nödvändigt med muntlig förhandling. (Skatteverkets yttrande den 6 mars 2017 i Kammarrätten i Jönköpings mål nr 380-17, bilaga 11.)

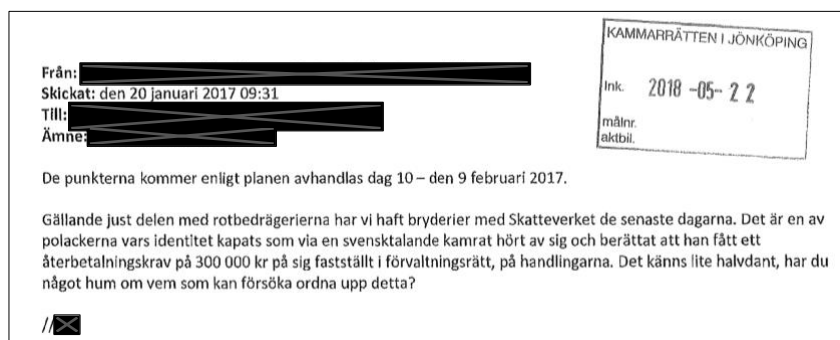
- 4.4.5 I kammarrätten följer sedan viss ytterligare skriftväxling. Krzysztof Janiaks advokat ber Skatteverket att förtydliga om myndigheten vitsordar de bakomliggande omständigheterna i målet, bland annat att Krzysztof Janiaks identitet kapats och att det var någon annan som genom bedrägeri begärt utbetalningarna till ett för honom okänt konto. Som svar på det anför Skatteverket att myndigheten inte har någon kännedom om förutsättningarna gällande Krzysztof Janiaks förfogande över pengarna men anser att det inte påverkar Skatteverkets möjlighet att fatta beslut. Skatteverket anför vidare att det åligger kammarrätten att bedöma om Skatteverket haft fog för sitt beslut om återbetalning. (Se Krzysztof Janiaks yttrande genom ombud den 21 mars 2017 i Kammarrätten i Jönköpings mål nr 380-17, bilaga 12, och Skatteverkets yttrande den 11 april 2017 i Kammarrätten i Jönköpings mål nr 380-17, bilaga 13.)
- 4.4.6 Krzysztof Janiaks advokat konstaterar att Skatteverket, trots frågan, inte klarlagt huruvida sakomständigheterna i målet vitsordas eller inte. Han inkommer därför med slutlig bevisuppgift och åberopar förhör med Krzysztof Janiak samt viss skriftlig bevisning. Vid den tidpunkten har en deldom kommit i brottmålet där tingsrätten dömt en person för penningtvätt som utgjort ett efterföljande led till rotbedrägeriet. Advokaten åberopar domen som skriftlig bevisning och hemställer om att målet vilandeförklaras till dess brottmålet är slutligt avgjort

eftersom den fällande domen överklagats till hovrätten.¹ (Se Krzysztof Janiaks yttrande genom ombud den 22 april 2017 i Kammarrätten i Jönköpings mål nr 380-17, bilaga 14, Krzysztof Janiaks yttrande genom ombud den 23 maj 2017 i Kammarrätten i Jönköpings mål nr 380-17, bilaga 15, samt Södertörns tingsrätts deldom den 20 mars 2017 i mål nr [REDACTED], bilaga 16.)

- 4.4.7 Den 3 juli 2017 beslutar kammarrätten att det ska hållas muntlig förhandling i Krzysztof Janiaks mål. Kammarrätten beslutar samtidigt att avslå Krzysztof Janiaks begäran om vilande-förklaring. (Se Kammarrätten i Jönköpings beslut den 3 juli 2017 i mål nr 380-17, bilaga 17.)
- 4.4.8 Dagen innan den muntliga förhandlingen, den 22 maj 2018, kommunicerar kammarrätten en handling från Skatteverkets akt till parterna som uppmärksammats vid kammarrättens förberedelse av den muntliga förhandlingen (se Kammarrätten i Jönköpings underrättelse till Krzysztof Janiak den 22 maj 2018 i mål nr 380-17, bilaga 18). Handlingen visar ett utdrag ur e-postkorrespondens mellan Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket som skett strax efter att förvaltningsrätten meddelat sin dom i återbetalningsmålet (se utdrag ur e-postkorrespondens mellan Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket i januari 2017, bilaga 19).

¹ Svea hovrätt frikände den 18 februari 2019 den i tingsrätten dömda mannen för penningtvåtsbrottet eftersom även en medtilltalad till mannen haft möjlighet att begå brottet. Mannen dömdes dock för annan brottslighet och i domen konstaterar hovrätten att det är visat att det skett bedrägerier i kapade identiteters namn, däribland Krzysztof Janiaks (Svea hovrätts dom den 18 februari 2019 i mål nr [REDACTED]). Den medtilltalade dömdes den 12 februari 2018 av Södertörns tingsrätt bland annat för medhjälp till penningtvåtsbrottet och hovrätten fastställde sedan tingsrättens dom (Södertörns tingsrätts dom den 12 februari 2018 i mål nr [REDACTED] och Svea hovrätts dom den 16 november 2018 i mål nr [REDACTED]).

- 4.4.9 Av korrespondensen framgår att åklagaren i brottmålet, [REDACTED] [REDACTED] mejlat till Skatteverket efter att ha uppmärksammats på förvaltningsrättens dom i Krzysztof Janiak's återbetalningsmål. Åklagaren anför att det "känns lite halvdant" att en av de personer vars identitet kapats – det vill säga Krzysztof Janiak – fått ett återbetalningskrav på 300 000 kronor fastställt i förvaltningsrätten och undrar om Skatteverket kan "ordna upp detta" (utdrag ur e-postkorrespondens mellan Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket i januari 2017, bilaga 19, s. 3):

- 4.4.10 Åklagaren uppger i samma e-postkorrespondens att det hittats en falsk id-handling med Krzysztof Janiak's uppgifter och att Krzysztof Janiak i samband med bedrägerierna blivit flyttanmäld till en av de adresser som använts för andra bulvanidentiteter i samma ärende (se utdrag ur e-postkorrespondens mellan Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket i januari 2017, bilaga 19, s. 2).
- 4.4.11 Inför den muntliga förhandlingen i kammarrätten yttrar sig Krzysztof Janiak's advokat över e-postkorrespondensen. I yttrandet anför advokaten att e-postkorrespondensen tillsammans med Södertörns tingsrätts deldom visar att Krzysztof Janiak inte haft någon del i bedrägeriet och att det är fel att kräva honom på

betalning av pengar som han aldrig har erhållit. (Se Krzysztof Janiaks yttrande genom ombud den 23 maj 2018 i Kammarrätten i Jönköpings mål nr 380-17, bilaga 20.)

- 4.4.12 Den muntliga förhandlingen äger rum den 23 maj 2018. Under förhandlingen hörs Krzysztof Janiak med hjälp av en polsk tolk. Parterna har samma inställning som under skriftväxlingen och Skatteverket står alltså fast vid att förvaltningsrättens dom inte ska ändras. (Se Kammarrätten i Jönköpings protokoll från muntlig förhandling den 23 maj 2018 i mål nr 380-17, bilaga 21.)
- 4.4.13 Den 19 juni 2018 meddelar kammarrätten dom. Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och Skatteverkets beslut om återbetalning. (Se Kammarrätten i Jönköpings dom den 19 juni 2018 i mål nr 380-17, bilaga 22.)
- 4.4.14 Kammarrätten konstaterar att det är mottagaren av en utbetalning som enligt lagtexten kan göras återbetalningsskyldig och att frågan i målet därför blir om Krzysztof Janiak är att se som mottagare. Enligt kammarrätten bör det presumeras att en enskild i vars namn en utbetalning begärts och i vars namn en utbetalning gjorts också är den som mottagit utbetalningen. Det har därför ankommit på Krzysztof Janiak att bryta den presumptionen. Med beaktande av den bevisning som Krzysztof Janiak åberopat genom sin advokat bedömer kammarrätten att han gjort sannolikt att han varken begärt utbetalningarna, varit medveten om dem eller haft någon egentlig möjlighet att förfoga över dem. Han kan därför inte betraktas som mottagare av utbetalningarna från Skatteverket. Skatteverket överklagar inte domen som därför vinner laga kraft i sakfrågan.

4.5 Krzysztof Janiak försöker på olika sätt få ersättning för sina rättegångskostnader utan framgång

- 4.5.1 För att tillvarata sin rätt mot Skatteverket ådrog sig Krzysztof Janiak advokatkostnader för 11,5 timmars arbete om totalt 15 629 kronor i enlighet med 2018 års timkostnadsnorm (se advokatens faktura och kostnadsräkning, bilaga 23). Krzysztof Janiak hade en inkomst som medförde att han inte hade rätt till rättshjälp vid den aktuella tidpunkten (se 6 § rättshjälplagen [1996:1619] där det framgår att det ekonomiska underlaget inte får överstiga 260 000 kronor, [REDACTED]). [REDACTED]. Krzysztof Janiaks inställning är att han inte borde behöva stå dessa kostnader och han har på olika sätt försökt få ersättning för sina rättegångskostnader.
- 4.5.2 Redan i återbetalningsmålet begär Krzysztof Janiak genom sin advokat ersättning för sina rättegångskostnader (se Krzysztof Janiaks överklagande genom ombud den 2 februari 2017 i Kammarrätten i Jönköpings mål nr 380-17, bilaga 10). Kammarrätten avslår dock yrkandet om rättegångskostnader med motiveringen att skatteförfarandelagens (2011:1244) ersättningsregler inte är tillämpliga i mål enligt förfarandelagen och att inte heller någon annan kostnadsregel är tillämplig i målet (se Kammarrätten i Jönköpings dom den 19 juni 2018 i mål nr 380-17, bilaga 22, s. 8).
- 4.5.3 Efter att ha vunnit i sak i kammarrätten överklagar Krzysztof Janiak domen i delen om rättegångskostnader till Högsta förvaltningsdomstolen (se Krzysztof Janiaks överklagande genom ombud den 20 juli 2018 i Högsta förvaltningsdomstolens mål nr 4176-18, bilaga 25). Den 11 september 2018 beslutar Högsta

förvaltningsdomstolen att inte meddela prövningstillstånd (se Högsta förvaltningsdomstolens beslut den 11 september 2018 i mål nr 4176-18, bilaga 26).

- 4.5.4 Krzysztof Janiak vänder sig också utan framgång till sitt försäkringsbolag och till Brottsoffermyndigheten för att få ersättning för rättegångskostnaderna (se Folksam's beslut om rättsskydd, bilaga 27, och Brottsoffermyndighetens beslut den 1 november 2018 i ärende nr 10094/2018, bilaga 28).
- 4.6 Krzysztof Janiak begär skadestånd hos Justitiekanslern som avslår anspråket men bedömer att han skulle haft svårt att tillvarata sin rätt utan ett juridiskt skolad ombud**
- 4.6.1 Efter att utan framgång ha försökt få ersättning för sina rättegångskostnader lämnar Krzysztof Janiak, med hjälp av sin advokat, in ett skadeståndsanspråk till Justitiekanslern. Anspråket motsvarar ersättning för de advokatkostnader som han ådragit sig i kammarrätten men inte fått ersättning för. Till skadeståndsbegäran biläggs bland annat kammarrättens dom i återbetalningsmålet och tingsrättens deldom i brottmålet. (Se Krzysztof Janiaks begäran om skadestånd till Justitiekanslern i ärende med dnr 6782-18-4.3, bilaga 29.)
- 4.6.2 Den 19 juli 2019 beslutar Justitiekanslern att avslå Krzysztof Janiaks anspråk. Justitiekanslern gör bedömningen att varken Skatteverket eller förvaltningsdomstolarna gjort sig skyldiga till skadeståndsgrundande fel eller försummelse och inte heller någon rättighetsöverträdelse. Enligt Justitiekanslern kan anspråket därför inte beviljas med stöd av skadeståndslagen. (Se Justitiekanslerns beslut den 19 juli 2019 i ärende med dnr 6782-18-4.3, bilaga 30.)

4.6.3 Justitiekanslern konstaterar däremot att omständigheterna i Krzysztof Janiaks fall inneburit att han skulle haft svårt att tillvarata sin rätt utan att anlita ett juridiskt skolad ombud. Detta aktualiserar, enligt Justitiekanslern, frågan om processen för återkrav enligt förfarandelagen i alla lägen lever upp till kraven i regeringsformen och i Europakonventionen på att en rättegång ska genomföras rättvist. Detta leder till att Justitiekanslern skickar över sitt beslut till Finansdepartementet för kännedom (se Justitiekanslerns beslut den 19 juli 2019 i ärende med dnr 6782-18-4.3, bilaga 30, s. 3):

Som kammarrätten konstaterat i sin dom finns det inte någon tillämplig regel som medger ersättning för ombudskostnader i mål enligt förfarandelagen (HFD 2017 ref. 46). Omständigheterna i sökandens fall innebar att han skulle haft svårt att ta tillvara sin rätt utan att anlita ett juridiskt skolad ombud. Detta aktualiserar frågan om processen för återkrav enligt förfarandelagen i alla lägen lever upp till kraven i regeringsformen och i Europakonventionen på att en rättegång ska genomföras rättvist (jfr NJA 2015 s. 374, NJA 2017 s. 503 och NJA 2018 s. 49). Det kan därför enligt Justitiekanslern finnas skäl för lagstiftaren att se över den aktuella regleringen. Detta beslut skickas därför till Finansdepartementet för kännedom.

4.6.4 Efter att Krzysztof Janiak fått avslag även från Justitiekanslern förklarar hans advokat att det enda sättet som återstår för honom att få ersättning för sina rättegångskostnader är att stämna staten i allmän domstol, men råder honom att inte göra detta (se advokatens faktura och kostnadsräkning, bilaga 23, s. 1):

Angående Du ./ Skatteverket; pulverisering av kostnader hos svenska staten

Staten rättsvårdande myndighet – Justitiekanslern har – inte velat ge dig ersättning men informerat regeringen om brister i situationen. Du kan stämna staten men så som det ser ut nu finns det risk att du förlorar och då blir dina kostnader lika mycket som du kräver. Det talar för att du får acceptera situationen. Rättsfrågan är dock intressant.

4.6.5 Vid den tidpunkten var det inte ett realistiskt alternativ för Krzysztof Janiak att väcka talan mot staten i allmän domstol

eftersom en sådan process är förenad med ytterligare kostnader och risker. Idag har han dock fått stöd av Centrum för rättvisa för att göra det, och det är därför han nu väcker den här talan mot staten.

5 RÄTTSLIGA UTGÅNGSPUNKTER

5.1 Utgångspunkten i förvaltningsmål är att vardera parten står sina egna rättegångskostnader enligt kvittningsprincipen

5.1.1 Med undantag för de fall där enskild parts rättegångskostnader kan ersättas av det allmänna enligt 43 kap. skatteförfarandelagen, finns det inte några föreskrifter om ersättning för rättegångskostnader i den svenska förvaltningsprocessen.

5.1.2 Det får till följd att vardera parten får stå för sina egna kostnader, oavsett utgången i målet. Utgångspunkten i förvaltningsprocessen är alltså, enligt denna oskrivna s.k. kvittningsprincip, att en enskild som vinner ett förvaltningsmål inte tillerkänns ersättning för sina rättegångskostnader.

5.1.3 Kvittningsprincipen har motiverats med att det är en vedertagen ordning att den enskilde får stå för sina egna kostnader i förvaltningsärenden. Det brukar framföras att det är avgiftsfritt att föra talan i allmän förvaltningsdomstol, att processen som huvudregel är skriftlig och att det ställs låga processuella krav på parterna. Det hänvisas även till att förvaltningsdomstolarna har en utredningsskyldighet samt att den enskildes motpart oftast är en myndighet som ska agera objektivt. (Se HFD 2022 ref. 10 p. 19.)

- 5.1.4 Det har vid flera tillfällen uppmärksammats i lagstiftningsarbetet att det, trots att förfarandet i förvaltningsdomstolarna är förenklat, kan uppstå situationer där det framstår som oskäligt att enskilda som haft fog för att anlita ombud saknar rätt till ersättning för sina rättegångskostnader när de vinner mot beslutsmyndigheten (se t.ex. Första lagutskottets utlåtande Nr 12 1948:L1u12 s. 3, SOU 1964:27 s. 685 och 693 samt SOU 1991:106 del A, s. 642). Regeringen har nyligen tillsatt en utredning för att se över frågan om enskilda bör kunna beviljas ersättning för rättegångskostnader inom ramen för ett mål i allmän förvaltningsdomstol (Dir. 2024:39).
- 5.1.5 Utgångspunkten i förvaltningsmål är dock alltså att vardera parten står sina egna rättegångskostnader oavsett utgång i målet enligt kvittningsprincipen.
- 5.2 I vissa fall kräver rätten till rättvis rättegång att enskilda ersätts för rättegångskostnader de ådragit sig för att tillvarata sin rätt i ett förvaltningsmål**
- 5.2.1 Kvittningsprincipen innebär dock inte att en enskild som vunnit ett förvaltningsmål aldrig har rätt till ersättning för sina rättegångskostnader. Högsta domstolens praxis innebär att det under vissa förutsättningar är i konflikt med rätten till en rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen att en enskild som vinner ett mål mot det allmänna inte har rätt till ersättning för sina rättegångskostnader.
- 5.2.2 Högsta domstolen klargjorde denna princip första gången i rättsfallet ”RF och rättegångskostnaderna” NJA 2015 s. 374. I det målet hade en enskild med hjälp av ett ombud vunnit ett

överklagat utmättningsmål mot Skatteverket. Frågan i målet gällde om den enskilde – trots bestämmelsen i 32 § lagen om domstolsärenden (1996:242) ("ärendelagen") som innebär att rättegångskostnadsersättning kan utges endast i ärenden med enskilda motparter – hade rätt att få ersättning för sina rättegångskostnader med stöd av bestämmelsen om rättvis rättegång i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen.

- 5.2.3 Högsta domstolen angav som utgångspunkt för sin bedömning att det kan leda till begränsningar av den enskildes möjlighet att anlita ombud, om den enskilde saknar rätt till ersättning för sina rättegångskostnader i utmättningsmålet. I mer komplicerade eller omfattande utmättningsmål kan den enskilde då hamna i underläge mot staten. Detta väckte enligt Högsta domstolen frågan om domstolarnas handläggning av utmättningsmål kan genomföras rättvist utan att den enskilde ges möjlighet att få sina rättegångskostnader ersatta. (Se "RF och rättegångskostnaderna" NJA 2015 s. 374 p. 15–16.)
- 5.2.4 Med dessa utgångspunkter klargjorde Högsta domstolen att det av grundlagsbestämmelsen i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen får anses följa att en enskild som vinner ett överklagat utmättningsmål har rätt att under vissa förutsättningar få ersättning av staten för sina rättegångskostnader. Sådan ersättning kan enligt Högsta domstolen dömas ut med stöd av grundlagsbestämmelsen när det krävs för att tillgodose den enskildes rätt till en rättvis rättegång.
- 5.2.5 Högsta domstolen har därefter i ett antal avgöranden utvecklat och preciserat principen som kommer till uttryck i "RF och rättegångskostnaderna" (se NJA 2017 s. 503 rörande beslut om

fastighetsreglering; ”Upprättelseersättningen” NJA 2018 s. 49 rörande beslut om skuldsanering; Bilen i Borås” NJA 2020 s. 908 rörande ett utmättningsbeslut; ”Den pantsatta bostadsrätten” NJA 2021 s. 235 rörande fördelningsbeslut avseende utmätning; och ”Värderingskostnaden” NJA 2021 s. 570 rörande en tilltalads rättegångskostnader för egen bevisning i ett brottmål).

- 5.2.6 Det kan vidare konstateras att en motsvarande rättsutveckling har skett avseende rätten till rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i Europakonventionen. Det följer därmed av Europadomstolens praxis att det i vissa fall även står i strid med artikel 6.1 i Europakonventionen om en enskild som vinner ett mål mot det allmänna inte kan få ersättning för sina rättegångskostnader. (Se rättsfallen *Stankiewicz v. Poland*, no. 46917/99, ECHR 2006-VI; *Černius and Rinkevičius v. Lithuania*, nos. 73579/17 and 14620/18, 18 February 2020; *Zustović v. Croatia*, no. 27903/15, 22 April 2021 och *Dragan Kovačević v. Croatia*, no. 49281/15, 12 May 2022.)
- 5.2.7 Med hänsyn till den rättsutveckling som skett i Högsta domstolen och Europadomstolen avseende rätten till rättvis rättegång beslutade Högsta förvaltningsdomstolen att den i plenum skulle ta ställning till frågan om hur ett yrkande om ersättning för rättegångskostnader i ett mål i allmän förvaltningsdomstol ska hanteras. Frågan hade uppkommit i ett mål om byte av efternamn, där den enskilde haft rättegångskostnader för att framgångsrikt tillvarata sin rätt mot Skatteverket. (Se HFD 2021 ref. 36 och HFD 2022 ref. 10.)
- 5.2.8 I HFD 2022 ref. 10 bekräftar Högsta förvaltningsdomstolen att en enskild, trots kvittningsprincipen, kan ha rätt till ersättning för

rättegångskostnader som uppkommit i förvaltningsmål. Enligt Högsta förvaltningsdomstolen kan det nämligen inte uteslutas att det kan uppstå situationer där det inte skulle vara förenligt med rätten till rättvis rättegång om den enskilde får stå kostnaderna själv. Högsta förvaltningsdomstolen bekräftade alltså att den konstitutionella rätt till ersättning för rättegångskostnader som utvecklats i Högsta domstolens praxis även gäller i förvaltningsmål. (Se HFD 2022 ref. 10 p. 31. Se även p. 2 i den skiljaktiga meningen: ”Vi instämmer med majoriteten att det inte kan uteslutas att det undantagsvis kan uppkomma situationer där omständigheterna är sådana att det inte skulle vara förenligt med rätten till en rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen och artikel 6.1 i EKMR om en enskild part inte kan få ersättning för befogade rättegångskostnader i ett förvaltningsmål.”)

- 5.2.9 Högsta förvaltningsdomstolens majoritet ansåg emellertid att rätten till en rättvis rättegång inte kräver att ersättning för rättegångskostnader måste utges i själva förvaltningsmålet, det vill säga i det mål som kostnaderna har uppkommit och yrkandet har framställts. I stället hänvisade Högsta förvaltningsdomstolen till möjligheten för enskilda att i efterhand begära ersättning för sina rättegångskostnader i allmän domstol genom reglerna om skadestånd. Med dessa utgångspunkter bedömde Högsta förvaltningsdomstolen att det i förvaltningsmål inte ska göras en materiell prövning av yrkanden om ersättning för rättegångskostnader utan att sådana yrkanden ska avvisas. Sex av Högsta förvaltningsdomstolens femton ledamöter var skiljaktiga och bedömde att det aktuella yrkandet om ersättning för rättegångs-

kostnader rätteligen skulle ha prövats av Högsta förvaltningsdomstolen i stället för att avvisas.

- 5.2.10 Sammanfattningsvis kan det konstateras att det under vissa förutsättningar är oförenligt med rätten till en rättvis rättegång om en enskild som vinner ett förvaltningsmål mot staten inte kan få ersättning för befogade rättegångskostnader. Denna princip klargjordes första gången av Högsta domstolen i rättsfallet ”RF och rättegångskostnaderna” NJA 2015 s. 374 och har bekräftats av Högsta domstolen i ett antal senare avgöranden. Motsvarande princip följer av artikel 6.1 i Europakonventionen. Högsta förvaltningsdomstolen har i HFD 2022 ref. 10 bekräftat att denna tolkning av rätten till rättvis rättegång även gäller rättegångskostnader som uppkommit i ett förvaltningsmål. Frågan om en enskild har rätt till ersättning för sådana rättegångskostnader får dock tills vidare, på grund av vad Högsta förvaltningsdomstolen kom fram till i HFD 2022 ref. 10, prövas i allmän domstol.

5.3 Rätt till ersättning föreligger om den enskilde vunnit förvaltningsmålet samt om kostnaderna varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet

- 5.3.1 De grundläggande förutsättningarna för att en enskild ska ha rätt till ersättning för sina rättegångskostnader med stöd av bestämmelsen om rättvis rättegång i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen följer av Högsta domstolens praxis. Krzysztof Janiaks uppfattning är att motsvarande förutsättningar gäller enligt artikel 6.1 i Europakonventionen.
- 5.3.2 Enligt Högsta domstolens praxis föreligger en rätt till ersättning för rättegångskostnader i fall där en enskild har vunnit ett mål

mot det allmänna och haft rättegångskostnader som varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet. Högsta domstolen synes i sin praxis ha bedömt först om den enskilde haft fog att anlita ombud, därefter om de kostnader för arbetet som ombudet utfört varit skäligen (se t.ex. ”Bilen i Borås” NJA 2020 s. 908 p. 21 och ”Den pantsatta bostadsrätten” NJA 2021 s. 235 p. 22).

- 5.3.3 Vid bedömningen har Högsta domstolen beaktat sakens betydelse för den enskilde och målets beskaffenhet, bland annat målets juridiska komplexitet och omfattning. Det har även beaktats om handläggningen varit förenklad. (Se rättsfallen ”RF och rättegångskostnaderna” NJA 2015 s. 374, NJA 2017 s. 503, ”Upprättelseersättningen” NJA 2018 s. 49, ”Bilen i Borås” NJA 2020 s. 908 och ”Den pantsatta bostadsrätten” NJA 2021 s. 235.)
- 5.3.4 Krzysztof Janiak kommer i nästa avsnitt redogöra för att han med tillämpning av dessa kriterier har rätt att få ersättning för sina rättegångskostnader i det bakomliggande förvaltningsmålet.

6 KRZYSZTOF JANIAC HAR RÄTT TILL ERSÄTTNING FÖR SINA RÄTTEGÅNGSKOSTNADER MED STÖD AV RÄTTEN TILL RÄTTVIS RÄTTEGÅNG

6.1 Krzysztof Janiak har vunnit förvaltningsmålet mot Skatteverket men nekats ersättning för sina rättegångskostnader

- 6.1.1 Trots att Krzysztof Janiak vann förvaltningsmålet har han på grund av kvittningsprincipen fått stå sina egna rättegångskostnader. Skälet till att kammarrätten avslog Krzysztof Janiaks yrkande om ersättning för rättegångskostnader var att

skatteförfarandelagens ersättningsregler inte bedömdes tillämpliga i mål enligt förfarandelagen och att inte heller någon annan kostnadsregel var tillämplig i målet. Kammarrätten grundade sin bedömning på ett avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen. I HFD 2017 ref. 46 slog Högsta förvaltningsdomstolen fast att det inte är möjligt att bevilja ersättning i den aktuella måltypen eftersom det i förfarandelagen inte finns någon hänvisning till ersättningsreglerna i skatteförfarandelagen. (Se Kammarrätten i Jönköpings dom den 19 juni 2018 i mål nr 380-17, bilaga 22, s. 8 och HFD 2017 ref. 46.)

- 6.1.2 Det tingsrätten har att pröva i det aktuella målet är om Krzysztof Janiak har rätt till ersättning för de rättegångskostnader han ådrog sig i förvaltningsmålet med stöd av rätten till rättvis rättegång. Avgörande för den bedömningen är om de kostnader han haft har varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet. Vid den bedömningen ska det prövas om Krzysztof Janiak har haft fog att anlita ombud samt om de kostnader för arbetet som ombudet utfört varit skäligen.

6.2 Krzysztof Janiak har haft fog att anlita ombud

- 6.2.1 Krzysztof Janiaks uppfattning är att han har haft fog att anlita ombud för att få Skatteverkets beslut om återbetalning upphävt i förvaltningsmålet. Han instämmer därmed i Justitiekanslerns bedömning att det skulle ha varit svårt för honom att tillvarata sin rätt mot Skatteverket utan ett juridiskt skolad ombud (se Justitiekanslerns beslut den 19 juli 2019 i ärende med dnr 6782-18-4.3, bilaga 30). Skälen för det är följande.

- 6.2.2 *För det första* kan det konstateras att målet var av stor betydelse för Krzysztof Janiak. *Dels* eftersom målet rörde ett betydande belopp, 299 425 kronor, [REDACTED] *Dels* eftersom han uppfattade Skatteverkets krav på återbetalning som en anklagelse från en myndighet om att han hade gjort något otillåtet. För Krzysztof Janiak var det viktigt att i ett domstolsavgörande få bekräftat att han inte haft något med bedrägeriet mot Skatteverket att göra.
- 6.2.3 *För det andra* aktualiserades en juridisk fråga i målet som inte var okomplicerad. Det kan konstateras att det vid den aktuella tidpunkten saknades vägledande praxis i frågan om vem som är att betrakta som mottagare i förfarandelagens mening. Det fanns alltså inte ett tydligt svar på frågan om Krzysztof Janiak var att betrakta som mottagare trots att han blivit utsatt för identitetskapning.
- 6.2.4 *För det tredje* kan det konstateras att målet inte heller i övrigt har varit av enkel beskaffenhet. I målet har det ankommit på Krzysztof Janiak att bryta en presumtion om att det var han som hade mottagit pengarna. Detta hade Krzysztof Janiak haft svårt att göra på egen hand, vilket illustreras av att den bevisning som han på egen hand åberopade i form av polisanmälningar inte bedömdes vara tillräcklig, varken av förvaltningsrätten eller kammarrätten. I stället var det den bevisning som Krzysztof Janiaks advokat åberopade i kammarrätten som var avgörande för att Krzysztof Janiak skulle vinna målet mot Skatteverket. Det var även advokaten som begärde muntlig förhandling så att Krzysztof Janiak kunde höras i målet med hjälp av tolk.

- 6.2.5 *För det fjärde* kan det konstateras att Krzysztof Janiak personliga förhållanden har gjort det svårare för honom att tillvarata sin rätt mot Skatteverket. Vid tidpunkten för Skatteverkets beslut och under det pågående förvaltningsmålet hade Krzysztof Janiak bott i Sverige i endast några år och han behärskade då inte det svenska språket. Krzysztof Janiak hade svårt att förstå Skatteverkets beslut och de omständigheter som låg till grund för det. Det var först i och med att han anlidade en advokat som det kunde redas ut vad det var som hade hänt.
- 6.2.6 Sammantaget har Krzysztof Janiak haft fog att anlita ett ombud för att försvara sig mot Skatteverkets beslut om återbetalning och för att tillvarata sin rätt i förvaltningsmålet.
- 6.3 Kostnaderna för arbetet som Krzysztof Janiak ombud utfört har varit skäliga**
- 6.3.1 Om tingsrätten bedömer att Krzysztof Janiak har haft fog att anlita ombud ska domstolen därefter pröva om kostnaderna för det arbete som advokaten utfört varit skäliga. Krzysztof Janiak har ådragit sig rättegångskostnader i förvaltningsmålet som uppgått till 15 629 kr. Krzysztof Janiak anser att beloppet är skäligt.
- 6.3.2 Kostnaderna avser ersättning för ombud och motsvarar 11,5 timmars arbete enligt 2018 års timkostnadsnorm. I målet har advokaten upprättat ett överklagande och flera yttranden, haft klientkontakt med Krzysztof Janiak, inhämtat bevisning samt deltagit vid den muntliga förhandlingen (se advokatens faktura och kostnadsräkning, bilaga 23, s. 2–3). Det arbete som

advokaten lagt ned i målet har varit befogat med hänsyn till sakens beskaffenhet och kostnaderna får därför anses skäligen.

6.4 Ersättning ska utges antingen som ersättning för rättegångskostnader eller som skadestånd

6.4.1 Krzysztof Janiak's rättegångskostnader har varit befogade med hänsyn till sakens beskaffenhet. Han har därför rätt att få de kostnader han ådrog sig i förvaltningsmålet ersatta av staten enligt bestämmelserna om rättvis rättegång.

6.4.2 Högsta förvaltningsdomstolen har i HFD 2022 ref. 10 slagit fast att rätten till rättvis rättegång innebär att enskilda kan ha rätt till ersättning för rättegångskostnader som uppkommit i förvaltningsmål. Högsta förvaltningsdomstolen har samtidigt beslutat att yrkanden om sådan ersättning inte kan prövas i förvaltningsmålet. Frågan om enskilda har rätt till ersättning för rättegångskostnader ska i stället prövas i ett separat förfarande i allmän domstol.

6.4.3 Som minoriteten i HFD 2022 ref. 10 påpekar i sitt tillägg till den skiljaktiga meningen innebär detta stora olägenheter eftersom den enskilde tvingas driva dubbla processer – först en i sakfrågan och sedan en i ersättningsfrågan – för att kunna tillvarata sin grundlagsskyddade rättighet. Det är även oklart vilken den rättsliga grunden är för allmän domstol att utge ersättning för rättegångskostnader som uppkommit i förvaltningsdomstol, vilket också påpekas av minoriteten. Som Krzysztof Janiak ser på det finns det två alternativ. Antingen kan ersättning utges som *ersättning för rättegångskostnader* med stöd av bestämmelsen i

2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen eller som *skadestånd* enligt 3 kap. 4 § skadeståndslagen.

- 6.4.4 Av Högsta domstolens praxis följer att grundlagsbestämmelsen utgör en direkt tillämplig rättslig grund för att besluta om ersättning för rättegångskostnader (se rättsfallen ”RF och rättegångskostnaderna” NJA 2015 s. 374, ”Bilen i Borås” NJA 2020 s. 908, ”Den pantsatta bostadsrätten” NJA 2021 s. 235). Den omständigheten att Krzysztof Janiak’s rättegångskostnader har uppstått i förvaltningsmålet – dvs. i ett annat domstolsslåg – utgör inget hinder för detta. Tingsrätten kan alltså förplikta staten att utge ersättning för Krzysztof Janiak’s rättegångskostnader med stöd av 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen.
- 6.4.5 Alternativt kan tingsrätten förplikta staten att ersätta Krzysztof Janiak för hans kostnader som skadestånd för ren förmögenhets-skada enligt 3 kap. 4 § skadeståndslagen. Det förhållandet att Krzysztof Janiak inte har kunnat få ersättning för sina rättegångskostnader i förvaltningsmålet får då anses utgöra en skadeståndgrundande överträdelse av hans rätt till rättvis rättegång i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen eller artikel 6.1 i Europakonventionen. Den skada som överträdelsen orsakat ska därför ersättas med stöd av 3 kap. 4 § skadeståndslagen.
- 6.4.6 Överträdelsen av Krzysztof Janiak’s rätt till rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen skedde före den 1 augusti 2022, då bestämmelsen om grundlagsskadestånd i 3 kap. 4 § skadeståndslagen trädde i kraft. I förarbetena till bestämmelsen lyftes frågan ifall det skulle införas övergångsbestämmelser med innebörd att rätten till grundlagsskadestånd skulle tillämpas även på överträdelser som skett före

ikraftträdandet men lagstiftaren bedömde att det inte fanns tillräckliga skäl att införa sådana övergångsbestämmelser. Det påpekades dock att detta inte skulle tolkas motsatsvis som att det saknas en sådan rätt. I stället valde lagstiftaren att överlämna åt rättstillämpningen att avgöra om skadestånd ska betalas för överträdelser före ikraftträdandet. (Se prop. 2021/22:229 s. 52 ff.)

- 6.4.7 Krzysztof Janiak's uppfattning är att tingsrätten kan förplikta staten att utge grundlagsskadestånd med tillämpning av 3 kap. 4 § skadeståndslagen, trots att överträdelserna skedde före ikraftträdandet. Under alla omständigheter kan skadestånd dömas ut med stöd av den princip om grundlagsskadestånd som kommer till uttryck i rättsfallen "Medborgarskapet I" NJA 2014 s. 323 och "Medborgarskapet II" NJA 2018 s. 103. Krzysztof Janiak's uppfattning är att dessa rättsfall ger uttryck för en generell princip om rätt till grundlagsskadestånd som även omfattar rätten till rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen. Härvid bör det särskilt beaktas att Högsta domstolen sedan år 2015 och rättsfallet "RF och rättegångskostnaderna" NJA 2015 s. 374 bedömt att det är möjligt att utge ersättning för rättegångskostnader med stöd av bestämmelsen om rättvis rättegång i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen.

7 MÅLETS FORTSATTA HANDLÄGGNING

- 7.1 Krzysztof Janiak's uppfattning är att tingsrätten i samband med att stämning utfärdas bör sätta ut målet till muntlig förberedelse. Hans uppfattning är även att målet lämpar sig för att huvudförhandling ska kunna hållas i förenklad form. Skälen för det är följande.

- 7.2 Krzysztof Janiak har tidigare vänt sig till Justitiekanslern med sin begäran om ersättning för de rättegångskostnader han ådrog sig i förvaltningsmålet. Justitiekanslern har därmed redan satt sig in i ärendet och tagit ställning till hans begäran. Det bör även beaktas att de rättsliga frågorna i målet nyligen har aktualiserats i ett annat mål mellan en klient till Centrum för rättvisa och staten genom Justitiekanslern (se Stockholms tingsrätts mål nr T 7672-22). Under förberedelsen av det målet skedde omfattande skriftväxling mellan parterna om de rättsliga frågor som även aktualiseras i detta mål. Parterna i det målet ingick en förlikning en vecka innan huvudförhandlingen var planerad att hållas, bland annat med hänsyn till den långa handläggningstiden.
- 7.3 Med hänsyn till detta och till att målet endast gäller en avgränsad rättsfråga hemställer Krzysztof Janiak om att tingsrätten utfärdar stämning på staten och samtidigt kallar parterna till sammanträde för muntlig förberedelse vid vilken det finns möjlighet att huvudförhandling hålls i förenklad form enligt 42 kap. 20 § andra stycket rättegångsbalken.

8 BEVISUPPGIFT

- 8.1 Krzysztof Janiak kommer av processekonomiska skäl att avge bevisuppgift efter att staten har ingett svaromål.

Som ovan,

Erik Scherstén

Olivia Möller

Leonard Garg

FÖRTECKNING ÖVER BILAGOR

Bilaga 1 – Register över folkbokföringsändringar och felaktiga flyttanmälningar.

Bilaga 2 – Krzysztof Janiaks polisanmälningar.

Bilaga 3 – Skatteverkets återbetalningsbeslut den 13 oktober 2014 i ärende med ref.nr. 20149905081.

Bilaga 4 – Utdrag ur förundersökningsprotokoll till Södertörns tingsrätts mål nr

Bilaga 5 – Krzysztof Janiaks överklagande den 3 juni 2016 i Förvaltningsrätten i Linköpings mål nr 4416-16.

Bilaga 6 – Skatteverkets yttrande den 23 juni 2016 i Förvaltningsrätten i Linköpings mål nr 4416-16.

Bilaga 7 – Krzysztof Janiaks yttrande den 6 juli 2016 i Förvaltningsrätten i Linköpings mål nr 4416-16.

Bilaga 8 – Förvaltningsrätten i Linköpings dom den 16 januari 2017 i mål nr 4416-16.

Bilaga 9 – Ansökan om stämning den 11 maj 2016 i Södertörns tingsrätts mål nr

Bilaga 10 – Krzysztof Janiaks överklagande genom ombud den 2 februari 2017 i Kammarrätten i Jönköpings mål nr 380-17.

Bilaga 11 – Skatteverkets yttrande den 6 mars 2017 i Kammarrätten i Jönköpings mål nr 380-17.

Bilaga 12 – Krzysztof Janiaks yttrande genom ombud den 21 mars 2017 i Kammarrätten i Jönköpings mål nr 380-17.

Bilaga 13 – Skatteverkets yttrande den 11 april 2017 i Kammarrätten i Jönköpings mål nr 380-17.

Bilaga 14 – Krzysztof Janiaks yttrande genom ombud den 22 april 2017 i Kammarrätten i Jönköpings mål nr 380-17.

Bilaga 15 – Krzysztof Janiaks yttrande genom ombud den 23 maj 2017 i Kammarrätten i Jönköpings mål nr 380-17.

Bilaga 16 – Södertörns tingsrätts deldom den 20 mars 2017 i mål nr
.

Bilaga 17 – Kammarrätten i Jönköpings beslut den 3 juli 2017 i mål nr 380-17.

Bilaga 18 – Kammarrätten i Jönköpings underrättelse till Krzysztof Janiak den 22 maj 2018 i mål nr 380-17.

Bilaga 19 – Utdrag ur e-postkorrespondens mellan Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket i januari 2017.

Bilaga 20 – Krzysztof Janiaks yttrande genom ombud den 23 maj 2018 i Kammarrätten i Jönköpings mål nr 380-17.

Bilaga 21 – Kammarrätten i Jönköpings protokoll från muntlig förhandling den 23 maj 2018 i mål nr 380-17.

Bilaga 22 – Kammarrätten i Jönköpings dom den 19 juni 2018 i mål nr 380-17.

Bilaga 23 – Advokatens faktura och kostnadsräkning.

Bilaga 24 –

Bilaga 25 – Krzysztof Janiak's överklagande genom ombud den 20 juli 2018 i Högsta förvaltningsdomstolens mål nr 4176-18.

Bilaga 26 – Högsta förvaltningsdomstolens beslut den 11 september 2018 i mål nr 4176-18.

Bilaga 27 – Folksam's beslut om rättsskydd.

Bilaga 28 – Brottsoffermyndighetens beslut den 1 november 2018 i ärende nr 10094/2018.

Bilaga 29 – Krzysztof Janiak's begäran om skadestånd till Justitiekanslern i ärende med dnr 6782-18-4.3.

Bilaga 30 – Justitiekanslern's beslut den 19 juli 2019 i ärende med dnr 6782-18-4.3.